

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่

political participation of the new generation

พระครูปริยัตวรมณี (อชิรวิชญานันท์ อริยมณีโก)

Phrakhrupriyatworamathee (Achirawitchayanan Ariyamathiko)

นิสิตหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Doctor of Philosophy Program in Political Science

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: priyatworamathee.thi@mcu.ac.th

(Received: May 29, 2022/ Revised: June 10, 2022/ Accepted: June 20, 2022)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ ซึ่งพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ เกิดจากการเปลี่ยนผ่านจากภาวะพึ่งพิงไปสู่การเป็นอิสระทำให้กรอบคิดในเรื่องการพัฒนาคนรุ่นใหม่ยืดหยุ่นมากขึ้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นหนึ่งในตัวเร่งสำคัญความอิสระของคนรุ่นใหม่ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเองเร็วขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิทธิ์พื้นฐานของคนรุ่นใหม่อยู่แล้ว คนรุ่นใหม่จึงสามารถใช้สิทธิ์นี้ได้อย่างเต็มที่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่จะทำให้ความต้องการ ผลประโยชน์ของพวกเขาถูกมองเห็นและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่จะทำให้ระบบการเมืองมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะในระบอบประชาธิปไตย การมองเห็นความต้องการและผลประโยชน์ที่หลากหลายของผู้คน ย่อมทำให้ระบบการเมืองสามารถพัฒนาการผลิตนโยบายที่ตอบโจทย์สังคม ดังนั้น รัฐจึงควรมีนโยบายทางการเมืองเพื่อคนรุ่นใหม่อย่างเป็นรูปธรรม คือ รัฐจะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ โดยไม่จำเป็นต้องยึดติดว่าการมีส่วนร่วมจะอยู่ในรูปแบบใด รัฐควรเปลี่ยนแนวคิดจากการเน้นการแก้ปัญหาให้กับเยาวชนมาเป็นการสร้างโอกาสให้กับเยาวชน และรัฐจำเป็นต้องลงทุนเพิ่มเติมในด้านเยาวชนศึกษา เพื่อทำความเข้าใจการเปลี่ยนผ่านจากภาวะพึ่งพิงไปสู่ความเป็นอิสระอย่างลุ่มลึกและหลากหลายมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมทางการเมือง; การเมือง; คนรุ่นใหม่

Abstract

This article aims to study the political participation of the new generation, which found that the political participation of the new generation. This is due to the transition from dependency to independence, making the framework for the development of the new generation more flexible, therefore political participation is one of the main catalysts of the independence of the new generation. Political participation will foster a faster independence and independence for the younger generation. Participation in politics is already a fundamental

right of the new generation. The new generation can use this right to the fullest. The political participation of the new generation will make demand. And their interests were increasingly seen. And the political participation of the new generation will make the political system more efficient. Because in a democracy, we see the diverse needs and interests of people. Thus, the political system can develop and produce policies that meet the needs of society, so the state should have a concrete policy for the new generation. There is no need to cling to what kind of engagement will be. The state should shift the idea from focusing on solving problems for the youth to creating opportunities for the youth. And the state needs to invest more in youth education to understand a more deep and diverse transition from dependency to independence.

Keywords: Participating in politics; politics; New generation

1. บทนำ

การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นระบบการเมืองการปกครองที่ได้รับการยอมรับในสังคมโลกว่าเป็นระบบการปกครองที่ดีที่สุด อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ได้ให้คำนิยามระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ไว้ว่า การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (government of the people, by the people, and for the people) (ประยุทธ์ หงส์ทองคำ, มปป.: 13) อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยประชาชนทำหน้าที่ปกครองตนเองโดยตรง (Direct Democracy) โดยประชาชนเลือกผู้แทนขึ้นทำหน้าที่แทนตน แล้วผู้แทนเหล่านั้นมีหน้าที่ร่วมกันกำหนดทั้งผู้ปกครอง (รัฐบาล) นโยบาย และวิธีการปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้กระบวนการทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทุกกระบวนการ ทุกระดับ และทุกมิติ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ประชาชนต้องมีคุณสมบัติที่เอื้อหรือสนับสนุนต่อหลักการประชาธิปไตย เช่น มีความสนใจ กระตือรือร้นที่จะเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง หรือติดตาม ควบคุม และตรวจสอบการทำงานของรัฐอย่างจริงจัง เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ประชาชนต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองตามทัศนะที่ว่า “กิจกรรมทางการเมืองการปกครองเป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องเอาใจใส่รับผิดชอบจะหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธให้พ้นความรับผิดชอบของตนหาได้ไม่” หรือ “การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน” (ประยุทธ์ หงษ์ทองคำ, มปป.: 7)

จากคำนิยามนี้จึงชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในทางการเมือง (Political Participation) เป็นหัวใจของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยแบบตะวันตก การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน มิใช่มีเพียงการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนหรือการมีส่วนร่วมในทางการเมืองรูปแบบอื่นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น และประชาชนผู้มีสิทธิส่วนร่วมในทางการเมืองก็มีได้จำกัดว่าต้องเป็นชายหรือหญิงหรือมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ หรือต้องไม่เป็นผู้ทุพพลภาพ หรือต้องสำเร็จการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมือง เป็นพัฒนาการมีส่วนร่วมในทางการเมืองไทยแบบพหุนิยม (Pluralism) หรือเป็นแนวความคิดที่เคารพความแตกต่าง (Difference) และความหลากหลาย (Diversity) ในมิติต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม ตั้งแต่การเมือง ชีวิตทางสังคม และวัฒนธรรม อันเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการผลักดันหรือการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ก่อให้ชุมชนเข้มแข็ง หรือ

ที่เรียกว่าประชาสังคม ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในทางการเมืองจึงต้องเป็นการกระทำที่มีวัตถุประสงค์เพื่อมีอิทธิพลในการตัดสินใจของรัฐบาลเป็นสำคัญ และการกระทำใดไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อมีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกนโยบายของรัฐบาล หรือเลือกบุคคลสำคัญที่สามารถกำหนดนโยบายของรัฐบาลได้ ก็ไม่ถือเป็นการมีส่วนร่วมในทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยและสังคมโลกในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าคนรุ่นใหม่ที่เป็นเยาวชน มีความต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น จากแต่ก่อนที่เริ่มจากกิจกรรมของนักเรียนนักศึกษาที่มักจะเกี่ยวข้องกับการเรียกร้องเรื่องราวที่กระทบต่อชีวิตของเยาวชน และมักจะเน้นไปที่ นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน เช่น ปัญหาเกี่ยวกับค่าเล่าเรียน เรื่องการนันทนาการ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันนี้การเมืองระดับเยาวชนนั้น ได้ยกระดับไปสู่เรื่องของขบวนการใหญ่ที่เยาวชนเป็นผู้นำ และมีจุดประสงค์เพื่อท้าทายและเปลี่ยนระบอบอำนาจการปกครองของรัฐ แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวอาจจะไม่ค่อยชัด แต่ก็สร้างแนวปะทะทางการเมืองได้ในระดับหนึ่ง และเกิดการสร้างแนวร่วมกับสังคมในวงกว้าง ซึ่งให้เห็นว่ามุมมองทางการเมืองของคนรุ่นใหม่เน้นไปที่การมีส่วนร่วมเนื่องจากคนรุ่นใหม่จะมองว่า กลุ่มบุคคลที่จะได้รับผลกระทบจากการกำหนดหรือดำเนินการตามนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลก็คือกลุ่มคนรุ่นใหม่ นั่นเอง จากการก่อตัวของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นดังกล่าว ทำให้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะเสนอการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะในระบอบประชาธิปไตยประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนจึงเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้ปกครอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางการเมืองและการบริหารหลายรูปแบบ การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2546: 10)

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Approach) ถือว่าเป็นแนวคิดตัวอย่างหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกในชุมชนหรือสังคมให้เป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น ในฐานะสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะอยู่ในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือวัฒนธรรม ย่อมเป็นที่แสดงออกให้เห็นถึงการพัฒนารับรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตอย่างเป็นตัวตน การควบคุม การใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม แนวคิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อสร้างความเป็นชุมชนเข้มแข็ง (Strong Community) หากสมาชิกของชุมชนหรือสังคมมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันแล้วจะเป็นจุดผลักดันให้ชุมชนเกิดการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาของชุมชนในแต่ละขั้นตอนบรรลุเป้าหมาย แนวคิดการมีส่วนร่วมโดยการระดมสมอง เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่สามารถช่วยวิธีการทำลายการขัดขวางทางความคิด และยังช่วยในการแสวงหาคำตอบที่แยบยล ในบางเรื่องที่ไม่สามารถค้นหาคำตอบได้ การใช้เทคนิคระดมสมองจึงถือว่าเป็นทางเลือกที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะการระดมพลังสมองจะช่วยในการค้นหาคำตอบที่ต้องการ และสามารถจัดคำตอบที่ไม่ต้องการออกไป (ธัญญา ผลอนันต์, 2554: 69) การมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมอย่าง

แข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ แนวคิดการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวาง ในการเลือกการบริหารและการประเมินผลของแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น (ชินวัณน์ สมสืบ, 2539: 23)

การมีส่วนร่วม 2 ลักษณะคือ 1) การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นการพัฒนาโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันคิดค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการโดยโครงการพัฒนา ดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน และ 2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง (ปารีชาติ วลัยเสถียร, 2542: 138) ซึ่งเกิดขึ้นควบคู่กับความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยที่เชื่อเรื่องสิทธิ และความเสมอภาคระหว่างประชาชน (โกวิท พวงงาม, 2553: 55)

การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้จักความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (เฉลียว บุรีภักดี และคณะ, 2545: 33)

แนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคสังคมในการเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบมักเกิดขึ้นจากสาเหตุหลัก 3 ประการด้วยกัน คือ

1) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลของบุคคลซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2) ความเดือดร้อนและไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่อยู่กันผลัดกันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน

3) การตกลงร่วมใจกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการสนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขึ้น (ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล, 2545: 41-42)

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการยอมรับสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือการให้ข้อมูลต่อสาธารณชน และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุก ๆ คนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น (วันชัย วัฒนศัพท์, 2543: 19)

โดยหลักการและโดยการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น คือสิ่งที่สวนทางกับ

การรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจ และการลดบทบาทของประชาชนทั้งในเมืองและในชนบทให้เป็นเพียงผู้ถูกกำหนดในการพัฒนา (Bugnicourt, Jacques, 1982: 58) เมื่อมองในมิติของการปฏิบัตินั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย 3 มิติ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจว่าควรทำและไม่ควรทำอย่างไร
- 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา เช่น การดำเนินงานตามที่ได้วางไว้
- 3) การแบ่งสรรประโยชน์จากโครงการที่สร้างขึ้น (White, A.L, 1981: 18)

โดยสรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือกันการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาคนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในกลุ่มให้มีความโปร่งใสและให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และการเน้นลักษณะการมีส่วนร่วมในประเด็นที่เกิดจากกิจกรรม เช่น การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในประโยชน์สาธารณะ การเข้าร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน และร่วมตรวจสอบในลักษณะองค์กรชุมชน ฯลฯ และการเน้นการศึกษาในลักษณะของการบริหารที่เกิดจากการดำเนินงานในทางนโยบายและในทางปฏิบัติการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกับชุมชน

3. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่ามีสำคัญมากเพราะมาจากวิถีชีวิตประจำวันของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ว่าเขามีความต้องการที่จะให้การบริหารเป็นในวิถีทางใดที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เพื่อให้ชีวิตมีความสุขอยู่ดีกินดีความสงบสุขในสังคมนั้นๆ

การที่จะทำให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้นเนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนจะรู้สึกผูกพันรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน การดำเนินโครงการจะราบรื่นได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาเพิ่มขึ้น และจะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น (ประภาพร ศรีสถิตธรรม, 2554: 56)

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการบริหารการปกครอง พอสรุปได้ในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหาคือสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของท้องที่ กล่าวคือ การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาแต่ละท้องที่นั้น ควรที่จะให้ประชาชนในท้องที่ได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นของตน ประชาชนจะรู้ดีว่าความต้องการของตนคืออะไร ทำให้สามารถกำหนดแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการได้เหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกจุดและตรงประเด็น

2) ทำให้ประชาชนต้องผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนมีส่วนร่วมเมื่อประชาชนได้เสนอแนวทางในการพัฒนาท้องที่ของตนแล้ว เขาย่อมรู้สึกผูกพันตนเองที่จะต้องดำเนินกิจกรรมบางประการอันจำเป็นทำให้สิ่งที่เสนอแนะมาปฏิบัติให้บรรลุผล ประชาชนจะร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3) ทำให้ประชาชนรู้สึกรัก และห่วงหาในท้องที่ของตนเองจากข้อ 2 เมื่อประชาชนผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนเสนอแนะและร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานแล้วจะก่อให้เกิดผลต่อมาคือความรักความภูมิใจและความห่วงหาในท้องที่ของตน เนื่องจากตนเองได้มีส่วนร่วมทำให้ให้ท้องที่เจริญรุ่งเรืองและพัฒนาขึ้น

4) ทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่าง ๆ เท่ากับรับหลักการ

ในเรื่องการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นแต่ละแห่ง เมื่อประชาชนในท้องถิ่นที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองก็จะทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง รัฐบาลกลางก็ย่อมมีเวลามากขึ้นที่จะไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศต่อไปได้

5) ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสัมฤทธิ์ผลในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนในระดับตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ย่อมเป็นการปลูกฝังเบื้องต้นและเป็นพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับประเทศชาติต่อไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2553: 243-244)

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการดำเนินงานหลายประการโดยเฉพาะการทำให้ประชาชนยอมรับโครงการและสามารถดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดทั้งนี้ก็เนื่องมาจากกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นตรงกับความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังช่วยในการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนในการช่วยเหลือตนเองอันเป็นการนำไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างดียิ่ง

4. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ เกิดจากความคาดหวังของผู้ใหญ่ในทุกสังคม จากยุคก่อนที่เยาวชนคนรุ่นใหม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นพวกสนใจแต่ตัวเองไม่เอาสังคม ไม่สนใจปัญหาบ้านเมือง ข้อวิจารณ์นี้ยิ่งรุนแรงมากขึ้นกับคนที่เกิดหลังปี 2000 ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เติบโตมาพร้อมกับดิจิทัลเทคโนโลยีจนทำให้คุณเฒ่า ๆ พวกเขาสนใจและจดจ่ออยู่กับเฉพาะสิ่งที่อยู่เบื้องหน้าตนเอง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลกในปัจจุบัน เช่น ฮองกง เมียนมาร์ รวมถึงในประเทศไทย คงไม่มีใครปฏิเสธแล้วว่าการเมืองกำลังกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนรุ่นใหม่ทั่วโลก นักกิจกรรมที่เรียกร้องสิทธิสตรีจนได้รางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ล้วนแต่มีชื่อติดอยู่ในลิสต์ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดและแรงบันดาลใจ ในช่วงอายุที่เราเรียกกันอย่างคุ้นปากว่าวัยรุ่น ควบคู่ไปกับปรากฏการณ์ในระดับโลก การเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในเมืองไทยก็กำลังเป็นประเด็นร้อนแรงในสังคมไทย ไม่อาจปฏิเสธว่า การประกาศเจตนารมณ์ของคนรุ่นใหม่ในครั้งนี้นำให้งานด้านเด็กและเยาวชนมีความน่าตื่นเต้นที่สุดครั้งหนึ่งในสังคมไทยสมัยใหม่

คนรุ่นใหม่ที่เข้ามาสู่กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เกิดจากการเปลี่ยนผ่านจากภาวะพึ่งพิงไปสู่การเป็นอิสระทำให้กรอบคิดในเรื่องการพัฒนาคนรุ่นใหม่ยืดหยุ่นมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้มองเห็นปัจจัยเชิงโครงสร้างและสถาบันต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมคนรุ่นใหม่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดภาวะพึ่งพิงของเยาวชนได้ชัดเจนมากขึ้น คนรุ่นใหม่ในศตวรรษที่ 21 อยู่ภายใต้เงื่อนไขของครอบครัว ชนชั้น เชื้อชาติ เพศภาพ และกรอบประเพณีที่คับแคบ ล้วนแต่เป็นข้อจำกัดของความเป็นไปได้ในกระบวนการเป็นผู้ใหญ่ แต่ในสังคมปัจจุบัน สภาพแวดล้อมทางสังคม เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตได้เปิดความเป็นไปได้ให้เยาวชนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตตัวเองได้อย่างกว้างขวางแบบที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียน อาหาร ไลฟ์สไตล์ รสนิยม ฯลฯ เยาวชนยุคปัจจุบันจึงมีความคุ้นชินกับความเป็นอิสระ ทว่าก็ยังต้องพึ่งพิงครอบครัวและกลุ่มทางสังคม (social group) ในระดับสูง ผลลัพธ์ที่ตามมาคือสภาวะอึดอัดและคับข้องใจกลายเป็นสภาวะร่วมของคนรุ่นใหม่โดยธรรมชาติ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นหนึ่งในตัวเร่งสำคัญของอิสระของคนรุ่นใหม่ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเองเร็วขึ้น ในทางกลับกัน หากเยาวชนมีอิสระและเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นก็มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองและเรียนรู้การใช้สิทธิของตัวเองมากขึ้นเช่นกัน นอกจากเหตุผลเรื่องการเมืองเป็นตัวเร่งในการพัฒนาเยาวชนแล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองใน

ระบอบประชาธิปไตยยังมีความชอบธรรมจากเหตุผลอื่นอีก ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิทธิพื้นฐานของเยาวชนอยู่แล้ว ดังนั้น เยาวชนจึงสามารถใช้สิทธินี้ได้อย่างเต็มที่ 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนจะทำให้เสียง ความต้องการ และผลประโยชน์ของพวกเขาถูกมองเห็นมากขึ้นจากเดิมที่มักจะถูกผลักให้อยู่ชายขอบของระบบการเมือง 3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนจะทำให้ระบบการเมืองมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะในระบอบประชาธิปไตย การมองเห็นความต้องการและผลประโยชน์ที่หลากหลายของผู้คนย่อมทำให้ระบบการเมืองสามารถพัฒนาการผลิตนโยบายที่ตอบโจทย์

5. นโยบายเยาวชนเพื่อการเมืองของคนรุ่นใหม่

การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเยาวชน แต่ผู้เชี่ยวชาญหลายคนก็ทักท้วงว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนอาจมีข้อเสียเรื่องดีเสมอไป เพราะการเมืองไม่ได้มีแต่คุณค่าเชิงบวกอย่างสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย ความเท่าเทียม และความหลากหลายเท่านั้น แต่สามารถนำไปสู่สิ่งที่ไม่พึงปรารถนาได้ เช่น ความสับสน การเกลียดชังต่างเชื้อชาติ กระทั่งการก่อการร้าย ในปี 2019 สภายุโรป (Council Europe) ได้ปรับปรุงคู่มือในการจัดทำนโยบายเยาวชนใหม่เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์เยาวชนที่เกิดขึ้นทั่วยุโรป โดยสภายุโรปยืนยันอย่างหนักแน่นที่จะสนับสนุนนโยบายเยาวชนที่อยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย และการสร้างโอกาสให้กับเยาวชน เพราะเชื่อว่าแนวโน้มนโยบายเช่นนี้จะช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงความฝันและศักยภาพของตัวเองได้อย่างดีที่สุด

สภายุโรปเชื่อว่า การออกแบบนโยบายเยาวชนไม่ใช่แค่เรื่องของการกำหนดกรอบการใช้ทรัพยากรสาธารณะเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของหลักคิดและกระบวนการในการออกนโยบายด้วย ซึ่งในสังคมประชาธิปไตย หลักคิดในการออกแบบนโยบายเยาวชนควรรวมถึงความก้าวหน้าทางสังคม (social progress) ความเป็นธรรม ภาวะทรภาพ และการให้ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเศรษฐกิจ (social and economic integration) ความน่าสนใจอย่างยิ่งของโมเดลที่สภายุโรปนำเสนอคือ การจัดวางน้ำหนักบทบาทของภาครัฐในแบบที่เชื่อใจประชาชน โดยให้น้ำหนักกับการปลดปล่อยมากกว่าการควบคุม (emancipation > regulation) เป็นผู้สนับสนุนมากกว่าผู้ริเริ่ม (reactive > proactive) เน้นการเปิดกว้างมากกว่าปกครอง (open > paternalistic) ควรกล่าวด้วยว่า โมเดลนี้ไม่ได้ปฏิเสธการควบคุม การสอดส่อง การบังคับ และการลงโทษ เพียงแต่ต้องใช้อย่างจำกัดและระมัดระวัง ดังนั้นภายใต้กรอบนี้ รัฐจึงควรมีนโยบายทางการเมืองเพื่อคนรุ่นใหม่อย่างเป็นรูปธรรม คือ 1) รัฐจะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน โดยไม่จำเป็นต้องยึดติดว่าการมีส่วนร่วมนั้นจะอยู่ในรูปแบบใด อย่างไรก็ตาม มาตรการที่รัฐใช้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนจะต้องออกแบบมาโดยคำนึงถึงรูปแบบและความต้องการเฉพาะของเยาวชนแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีความหลากหลาย 2) รัฐควรเปลี่ยนแนวคิดจากการเน้นการแก้ปัญหาให้กับเยาวชนมาเป็นการสร้างโอกาสให้กับเยาวชน 3) รัฐจำเป็นต้องลงทุนเพิ่มเติมในด้านเยาวชนศึกษา เพื่อทำความเข้าใจการเปลี่ยนผ่านจากภาวะพึ่งพิงไปสู่ความเป็นอิสระอย่างลุ่มลึกและหลากหลายมากยิ่งขึ้น

6. บทสรุป

หลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือกันการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาคนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ คนรุ่นใหม่ถือเป็นกลุ่มบุคคลที่จะต้องได้รับผลกระทบจากการกำหนดนโยบายของรัฐ เนื่องจาก

การดำเนินการตามนโยบายของรัฐส่วนหนึ่งเป็นการนำทรัพยากรในอนาคตมาใช้ จึงก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อคนรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่ที่เข้ามาสู่กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เกิดจากการเปลี่ยนผ่านจากภาวะพึ่งพิงไปสู่การเป็นอิสระทำให้กรอบคิดในเรื่องการพัฒนาคนรุ่นใหม่ยืดหยุ่นมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้มองเห็นปัจจัยเชิงโครงสร้างและสถาบันต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมคนรุ่นใหม่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดภาวะพึ่งพิงของเยาวชนได้ชัดเจนมากขึ้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นหนึ่งในตัวเร่งสำคัญของอิสระของคนรุ่นใหม่ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเองเร็วขึ้น ในทางกลับกัน หากเยาวชนมีอิสระและเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นก็มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองและเรียนรู้การใช้สิทธิของตัวเองมากขึ้นเช่นกัน นอกจากเหตุผลเรื่องการเป็นตัวเร่งในการพัฒนาคนรุ่นใหม่แล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยยังมีความชอบธรรมจากเหตุผลอื่นอีก ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิทธิพื้นฐานของคนรุ่นใหม่อยู่แล้ว ดังนั้น คนรุ่นใหม่จึงสามารถใช้สิทธินี้ได้อย่างเต็มที่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่จะทำให้เสียง ความต้องการ และผลประโยชน์ของพวกเขาถูกมองเห็นมากขึ้นจากเดิมที่มักจะถูกผลักให้อยู่ชายขอบของระบบการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนจะทำให้ระบบการเมืองมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะในระบบประชาธิปไตย การมองเห็นความต้องการและผลประโยชน์ที่หลากหลายของผู้คนย่อมทำให้ระบบการเมืองสามารถพัฒนาการผลิตนโยบายที่ตอบโจทย์ ดังนั้นภายใต้กรอบนี้ รัฐจึงควรมีนโยบายทางการเมืองเพื่อคนรุ่นใหม่อย่างเป็นรูปธรรม คือ 1) รัฐจะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน โดยไม่จำเป็นต้องยึดติดว่าการมีส่วนร่วมนั้นจะอยู่ในรูปแบบใด อย่างไรก็ตาม มาตรการที่รัฐใช้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนจะต้องออกแบบมาโดยคำนึงถึงรูปแบบและความต้องการเฉพาะของเยาวชนแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีความหลากหลาย 2) รัฐควรเปลี่ยนแนวคิดจากการเน้นการแก้ปัญหาให้กับเยาวชนมาเป็นการสร้างโอกาสให้กับเยาวชน 3) รัฐจำเป็นต้องลงทุนเพิ่มเติมในด้านเยาวชนศึกษา เพื่อทำความเข้าใจการเปลี่ยนผ่านจากภาวะพึ่งพิงไปสู่ความเป็นอิสระอย่างลุ่มลึกและหลากหลายมากยิ่งขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. (2553). *ธรรมาภิบาลท้องถิ่นว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส*. กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ ก๊อปปี.
- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. (2545). *ชุดวิชาการวิจัยชุมชนชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ*. นนทบุรี: เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.
- ชินวัณน์ สมสืบ. (2539). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธัญญา ผลอนันต์. (2554). *แบบฝึกหัดคิดพิชิต Mind Map สำหรับพนักงานและหัวหน้างาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: Buzan Centre Thailand (BCT).
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม: หลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สิริลักษณ์การพิมพ์.
- ประภาพร ศรีสถิตธรรม. (2554). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะชุมชนในเขตเทศบาลจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประหยัด หงษ์ทองคำ. (มปป.) *การพัฒนาทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด พาพาส.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2542). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. รายงานการวิจัย*.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วันชัย วัฒนศัพท์. (2543). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์
สันติวิธีเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย.

ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล. (2545). *การปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร:
อีพีเอปริทัศน์.

Bugnicourt, Jacques. (1982). *Popular Participation in Development in Africa*. Geneva: Assignment
Children.

White, A.L. (1981). *The Homeward Tide*. London: Granada.